

In woord en draad

Een brief aan

Martha Van Wetteren

MICCA

Lieve Martha,

Je was ongeveer achtendertig jaar oud toen ze je ter dood veroordeelden. Weduwe van Adriaan Van Moerbeke, geboren in Landegem, wonend in Belsele. En je was zwanger.

Dat laatste heeft je niet gered.

Het heeft je alleen wat meer tijd gegeven.

Op 24 juli 1684 sprak de vierschaar van Sinaai en Belsele het vonnis uit. Je zou sterven op de brandstapel. Maar het kind dat je droeg had niets misdaan. Daarom moest men wachten. Niet uit mededogen met jou, maar omdat eerst het kind geboren moest worden.

Ik probeer me voor te stellen hoe die maanden voor jou geweest moeten zijn. Weten dat je kind in je groeide en tegelijk weten dat zijn geboorte jou dichterbij je dood bracht. Iedere dag bracht het kind dichterbij het leven en jou dichterbij het einde.

We weten niet wat je toen dacht. We weten niet of je je hand op je buik legde en tegen je kind sprak. We weten niet of je bang was voor de bevalling, of juist voor wat erna zou komen. We weten zelfs niet hoeveel je mocht hopen.

Dat zwijgen van de geschiedenis wil ik niet opvullen met woorden die niet van jou zijn.

Wat we wel weten, is wat anderen over jou vertelden.

Mensen kwamen met verhalen. Je zou voorspellingen hebben gedaan. Je zou zieke schapen van de pokken hebben genezen en graan beter hebben laten groeien. Een gestolen koe zou door jouw tussenkomst zijn teruggevonden. Jan van Paddebrouck verklaarde dat je hem had beloofd de toverkunst te leren als hij met je trouwde. Isabelle Aerents vertelde dat jij haar aan een rijke echtgenoot had geholpen en dat je zijn vroege dood had voorspeld.

Er werd zelfs verteld dat je de toverkunst had geleerd van Albert Geerinckx uit Sint Pauwels, bij wie je vóór je huwelijk gediend zou hebben.

Dat zijn de woorden die bewaard zijn gebleven.

Niet de jouwe.

Dat is misschien een van de wreedste dingen aan zoveel van deze oude processen. De stemmen van beschuldigers bleven op papier bestaan. Hun vermoedens, hun angsten en hun verhalen werden genoteerd. Van de vrouw over wie ze spraken blijft veel minder over.

Van jou weten we daardoor vreemde kleine dingen. Dat mensen geloofden dat je dieren kon genezen. Dat ze dachten dat je de toekomst kon voorspellen. Dat ze betekenis zagen in wat je zei en deed. Zelfs een hostie die je volgens een overgeleverd verhaal in de plooi van je rok verborg om aan een zieke geit te geven, kon tegen je worden gebruikt.

Maar wie je graag zag, weten we nauwelijks.

We weten niet hoe je lachte. Niet hoe je handen eruitzagen. Niet welke woorden je gebruikte wanneer je boos was of bang. Niet wat je graag at, welke plek je thuis noemde of hoe je de naam uitsprak van het kind dat je droeg.

En toch was je meer dan het dossier dat van je overbleef.

Je was een vrouw uit Landegem die in Belsele terecht kwam. Je was getrouwd geweest. Je had je man verloren. Je was zwanger toen anderen besloten dat je niet langer mocht leven.

Je kind werd geboren.

En daarna was er voor jou geen uitstel meer.

In oktober 1684 werd het vonnis uitgevoerd. De bronnen zijn het zelfs over de precieze dag niet helemaal eens. Meestal wordt 23 oktober genoemd, een lokale historische bron noemt 28 oktober. Alsof na zoveel eeuwen zelfs die ene laatste dag niet meer helemaal aan jou kan worden teruggegeven.

Je werd levend verbrand.

Je was ongeveer achtendertig.

Men noemt je vandaag vaak de laatste persoon die in het graafschap Vlaanderen wegens hekserij op de brandstapel werd terechtgesteld. Alsof je het slotpunt bent van een geschiedenis.

Maar voor mij ben je geen slotpunt.

Toen ik een ontwerp aan jou verbond, werd het een cape. Ik had hem al ontworpen voordat ik jouw verhaal werkelijk kende. Een eenvoudige vorm, gebreid in één lange beweging. Van het ene voorpand over de schouders en de rug naar het andere. Zes kleuren wol, van licht beige en grijs tot bijna zwart. Ribbel na ribbel groeit de vorm en sluit hij zich langzaam rond een lichaam.

Pas toen jouw naam eraan verbonden werd, begreep ik wat die vorm voor mij kon betekenen.

Een cape beschermt.

Tegen kou. Tegen wind. Tegen regen. Je slaat hem om je schouders en trekt hem dicht om je heen wanneer je beschutting zoekt.

Beschutting die jij niet kreeg.

Misschien is dat waarom ik bij jouw verhaal steeds weer aan dat kind denk. Aan een lichaam binnen een lichaam. Aan jou die, terwijl niemand jou nog wilde beschermen, zelf nog de beschutting was voor iemand anders.

Het recht dat jou ter dood veroordeelde, wachtte tot je die bescherming niet langer hoefde te zijn.

Daarna kon het vuur komen.

Ik kan niets veranderen aan wat er in 1684 met jou gebeurde. Ik kan je niet uit die gevangenis halen. Ik kan het vonnis niet ongedaan maken. Ik kan je kind niet terugbrengen naar je armen en ik kan je niet vertellen wat er van dat kleine leven geworden is.

Ik kan alleen iets maken dat zich om een lichaam sluit.

Iets warmes.

Iets dat beschermt.

En jouw naam eraan geven.

Martha.

Niet de heks van Belsele.

Niet de laatste heks die in Vlaanderen werd verbrand.

Martha Van Wetteren.

Een vrouw die geleefd heeft.

En die een naam had.

Mieke